УДК 614.8.084

ХАРЧОВАЯ БЯСПЕКА І ЯЕ РОЛЯ Ў ЗАБЕСПЯЧЭННІ БЯСПЕКІ ЖЫЦЦЯДЗЕЙНАСЦІ

В. М. БОСАК, д-р с.-г. навук, прафесар
Т. У. САЧЫЎКА, канд. с.-г. навук, дацэнт

УА «Беларуская дзяржаўная сельскагаспадарчая акадэмія»,
Горкі, Рэспубліка Беларусь

Введение. Харчовая бяспека – гэта забяспечаная адпаведнымі рэсурсамі і гарантыямі здольнасць той ці іншай супольнасці незалежна ад знешніх ці ўнутраных умоў задавальняць патрэбы насельніцтва ў асноўных прадуктах харчавання ў аб'ёмах і якасці, якія будуць дастатковымі для фізічнага і сацыяльнага развіцця асобы, паляпшэння здароўя і пашыранага ўзнаўлення насельніцтва [25].

Харчовая бяспека адначасова забяспечваецца на глабальным, міждзяржаўным, нацыянальным (дзяржаўным) і сямейным узроўнях.

Асноўная частка. Для забеспячэння харчовай бяспекі ў агульным кантэксце забеспячэння бяспекі жыццядзейнасці існуе цэлы шэраг мерапрыемстваў [25].

У галіне вытворчасці сельскагаспадарчай прадукцыі, сыравіны і харчавання высілкі канцэнтруюцца на наступных накірунках:

– захаванне і павелічэнне глебавай урадлівасці шляхам штогадовага назапашвання і прымянення нарматыўнай колькасці мінеральных і арганічных угнаенняў [6, 16, 21, 22, 26];

– прадухіленне дэградацыі сельскагаспадарчых земляў;

– паглыбленне спецыялізацыі прадпрыемстваў з улікам глебава-кліматычных і эканамічных умоў гаспадарання;

– інавацыйнае развіццё і комплексная мадэрнізацыя матэрыяльна-тэхнічнай базы АПК;

– укараненне рэсурсазберагальных тэхналогій [7–15, 17];

– аптымізацыя выкарыстання дзяржаўнай падтрымкі і рэгулявання;

– павелічэнне зацікаўленасці ў выніках сваёй працы;

– удасканаленне падрыхтоўкі кадраў для АПК і г. д. [1].

У галіне павелічэння эканамічнай даступнасці прадуктаў харчавання асаблівую ўвагу трэба скіраваць на:

– забеспячэнне росту заробку, які павінен быць залежным ад прадукцыйнасці працы;

– распрацоўку істотных механізмаў матывацыі і стымулявання працоўнай дзейнасці;

– арганізацыю сістэмы ўнутранай харчовай дапамогі насельніцтву;

– прыярытэтную падтрымку найбольш залежных груп насельніцтва;

– арганізацыю здаровага харчавання для цяжарных і кормячых жанчын, дзяцей, інвалідаў і г. д.

У галіне рэгулявання нацыянальнай харчовай бяспекі патрэбна забяспечыць:

– распрацаванне і ўкараненне механізмаў і інструментаў рэгулявання збалансаванасці ўнутранага харчовага рынку;

– фарміраванне і выкарыстанне рэзерваў сельскагаспадарчай прадукцыі, сыравіны і харчавання;

– правядзенне інтэрвенцыйных закупак і прадаж;

– прымяненне біржавых метадаў фарміравання цэнаў;

– забеспячэнне ўдзелу айчынных вытворцаў у дзяржаўных закупках сельскагаспадарчай прадукцыі, сыравіны і харчавання;

– арганізацыю кантролю за якасцю і бяспекай прадукцыі на ўсіх этапах яе вытворчасці і г. д.

У галіне павелічэння канкурэнтаздольнасці вытворчасці і збыту неабходна:

– укараненне інавацыйных тэхналогій вытворчасці і перапрацоўкі прадукцыі [7–15, 17, 20];

– стварэнне новых айчынных сартоў і гібрыдаў, якія адаптаваны да глебава-кліматычных умоў Беларусі [11, 12, 18, 19, 23];

– стварэнне высокага генетычнага патэнцыялу парод і груп сельскагаспадарчых жывёл;

– забеспячэнне якасці і бяспекі прадукцыі з захаваннем ветэрынарнага, фітасанітарнага і санітарна-гігіенічнага рэжымаў;

– стымуляванне вытворчасці якасных прадуктаў харавання;

– стварэнне прававых умоў для прыцягнення ў эканоміку краіны інавацыйных тэхналогій і інвестыцый [2–4, 24];

– падрыхтоўка высокакваліфікаваных кадраў [1].

У галіне кааперацыі і інтэграцыі прадугледжваецца:

– развіццё галіновой і міжгаліновай кааперацыі па вытворчасці, захаванні і рэалізацыі прадукцыі на аснове выкарыстання інавацый;

– стварэнне інтэграваных харчовых сістэм, якія былі б арыентаваны на вытворчасць харчавання высокай якасці і г. д.

У галіне развіцця навукова-інавацыйнага патэнцыялу неабходна:

– прыярытэтнае развіццё навуковых даследаванняў у АПК [5];

– развіццё інавацыйных тэхналогій [7–17];

– стварэнне інавацыйнай і канкурэнтаздольнай эканомікі АПК;

– павелічэнне эфектыўнасці выкарыстання навукова-тэхнічнага і інавацыйнага патэнцыялу, вытворчай і сацыяльнай інфраструктуры;

– паляпшэнне інавацыйна-інвестыцыйнга клімату.

Заключэнне. Рэалізацыя комплексу прапанаваных мерапрыемстваў дазволіць на перспектыву забяспечыць харчовую бяспеку Рэспублікі Беларусь, што, у сваю чаргу, будзе спрыяць агульнай бяспецы жыццядзейнасці нашай краіны.

ЛІТАРАТУРА

1. Андруш, В. Г. Подготовка специалистов по охране труда / В. Г. Андруш, И. Е. Жабровский, В. Н. Босак // Инновационные решения в технологиях и механизации сельскохозяйственного производства. – Горки: БГСХА, 2018. – Вып. 3. – С. 47–51.

2. Босак, В. В. Роль банковского сектора в формировании инвестиционных ресурсов Республики Беларусь / В. В. Босак, В. Н. Босак // Экономическое развитие региона: управление, инновации, подготовка кадров. – 2015. – № 2. – С. 64–66.

3. Босак, В. В. Роля інвестыцый у забеспячэнні эканамічнай бяспекі / В. В. Босак, В. М. Босак // Инновационные решения в технологиях и механизации сельскохозяйственного производства. – 2023. – Вып. 8. – С. 51–54.

4. Босак, В. В. Совершенствование инвестиционной деятельности в Республике Беларусь / В. В. Босак, В. Н. Босак // Экономика и управление производством. – Минск: БГТУ, 2015. – С. 79.

5. Босак, В. М. Накірункі развіцця студэнцкай навукі ў галіне аховы працы і бяспекі жыццядзейнасці / В. М. Босак // Обеспечение безопасности жизнедеятельности на современном этапе развития общества. – Горки: БГСХА, 2024. – С. 3–5.

6. Босак, В. М. Роля мінеральных і арганічных угнаенняў ў забеспячэнні харчовай бяспекі / В. М. Босак, Т. У. Сачыўка, А. У. Дамнянкова // Химическая технология и техника. – Минск: БГТУ, 2024.

7. Босак, В. Н. Агроэкономическая эффективность возделывания пряно-ароматических и эфирно-масличных культур / В. Н. Босак, Т. В. Сачивко // Сельское хозяйство – проблемы и перспективы. – Гродно: ГГАУ, 2023. – Т. 62. – С. 37–44.

8. Влияние кормления коров на производство молока / Д. Ф. Кольга [и др.] // Животноводство и ветеринарная медицина. – 2023. – № 3. – С. 13–18.

9. Выбор наиболее перспективного решения летнего содержания скота в условиях современных молочно-товарных комплексов / В. Г. Андруш [и др.] // Животноводство и ветеринарная медицина. – 2024. – № 2.

10. Лукьянов, Д. А. Перспективные направления совершенствования посева рапса / Д. А. Лукьянов, А. Н. Карташевич, В. Н. Босак // Вестн. БГСХА. – 2023. – № 2. – С. 139–144.

11. Оценка душицы обыкновенной по хозяйственно-полезным признакам / Т. В. Сачивко [и др.] // Вестн. БГСХА. – 2023. – № 4. – С. 44–51.

12. Оценка новых сортов *Origanum vulgare* L. по хозяйственно-полезным признакам / Т. В. Сачивко [и др.] // Известия Нижневолжского агроуниверситетского комплекса. – 2023. – № 4 (72). – С. 151–159.

13. Оценка применения устройства для повышения равномерности распределения семян вдоль рядка в полевых условиях / А. С. Анищенко [и др.] // Вестн. БГСХА. – 2023. – № 3. – С. 172–175.
14. Повышение эффективности получения семян льна-долгунца при комбайновой уборке / В. А. Шаршунов [и др.] // Вестн. НГИЭИ. – 2023. – № 7 (146). – С. 44–59.
15. Поисковые эксперименты процесса выделения минеральных примесей из вороха льнокостры транспортером с волнообразной колеблющейся сетчатой лентой / В. А. Шаршунов [и др.] // Агропанорама. – 2023. – № 3 (157). – С. 8–13.
16. Применение гуминового препарата гумат рост в земледелии / В. Н. Босак [и др.]. – Минск, 2024. – 14 с.
17. Результаты производственных испытаний и экономическая оценка применения роторного бильно-вычесывающего устройства на льноуборочном комбайне / В. А. Шаршунов [и др.] // Весці НАН Беларусі. Серыя аграрных навук. – 2023. – Т. 61, № 4. – С. 324–336.
18. Сачивко, Т. В. Методика оценки хозяйственно полезных признаков герани крупнокорневищной / Т. В. Сачивко // Картофелеводство и овощеводство. – 2023. – Т. 1. – С. 302–309.
19. Сачивко, Т. В. Оценка новых сортов лука многоярусного по хозяйственно полезным признакам / Т. В. Сачивко, В. Н. Босак // Овощи России. – 2024. – № 1. – С. 36–40.
20. Сачивко, Т. В. Приемы возделывания иссопа лекарственного / Т. В. Сачивко // Сельское хозяйство – проблемы и перспективы: агрономия. – Гродно: ГГАУ, 2023. – Т. 62. – С. 127–133.
21. Сачыўка, А. В. Выкарыстанне ўгнаенняў у кантэксце забеспячэння харчовай бяспекі / А. В. Сачыўка, В. М. Босак // Обеспечение безопасности жизнедеятельности на современном этапе развития общества. – Горки: БГСХА, 2024.
22. Сачыўка, А. В. Экалагічная рызыка пры выкарыстанні ўгнаенняў у аграцэнозах / А. В. Сачыўка, В. М. Босак // Актуальные вопросы механизации сельскохозяйственного производства. – Горки: БГСХА, 2024.
23. Сачыўка, Т. У. Вострасмакавыя культуры ў ландшафтным будаўніцтве / Т. У. Сачыўка, В. М. Босак // Лесное хозяйство. – Минск: БГТУ, 2024.
24. Смеянович, О. Ф. Совершенствование организации расчетных операций в банковском секторе Республики Беларусь / О. Ф. Смеянович, В. Н. Босак // Экономическое развитие региона: управление, инновации, подготовка кадров. – 2015. – № 2. – С. 215–217.
25. Челноков, А. А. Безопасность жизнедеятельности / А. А. Челноков, В. Н. Босак, Л. Ф. Ющенко. – Минск: Выш. шк., 2023. – 407 с.
26. Bosak, V. Application of saponite-containing basaltic tuffs to improve the cultivation of agricultural plants / V. Bosak, T. Sachyuka // Аграрная наука – сельскохозяйственному производству Евразии. – Улаанбаатар: МААН, 2023. – С. 284–286.

Аннотация. Предложены основные мероприятия по обеспечению продовольственной безопасности в контексте обеспечения безопасности жизнедеятельности Республики Беларусь.

Ключевые слова: продовольственная безопасность, безопасность жизнедеятельности, сельское хозяйство.